

Universität Bützow

Med. Fak. 1787

Graumann/Voss

Bützow 042

MELETEMATA, AD CURATIO-
NEM FEBRIUM INTERMIT-
TENTIUM SPECTANTIA

LOCO SPECIMINIS INAUGURALIS

CONSENSU GRATIOSAE FACULTATIS MEDICAE
BUETZOVIIENSIS

SUB MODERAMINE

PETRI BENEDICTI CHRIST. GRAUMANN

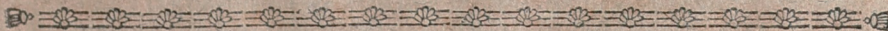
PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE DOCTORIS, HUIUSQUE
PROFESSORIS PUBLICI ORDINARIJ,
AC PHYSICI PROVINCIALIS

PRO GRADU DOCTORIS

ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

IOHANNES CAROLUS DIETERICUS VOSS.

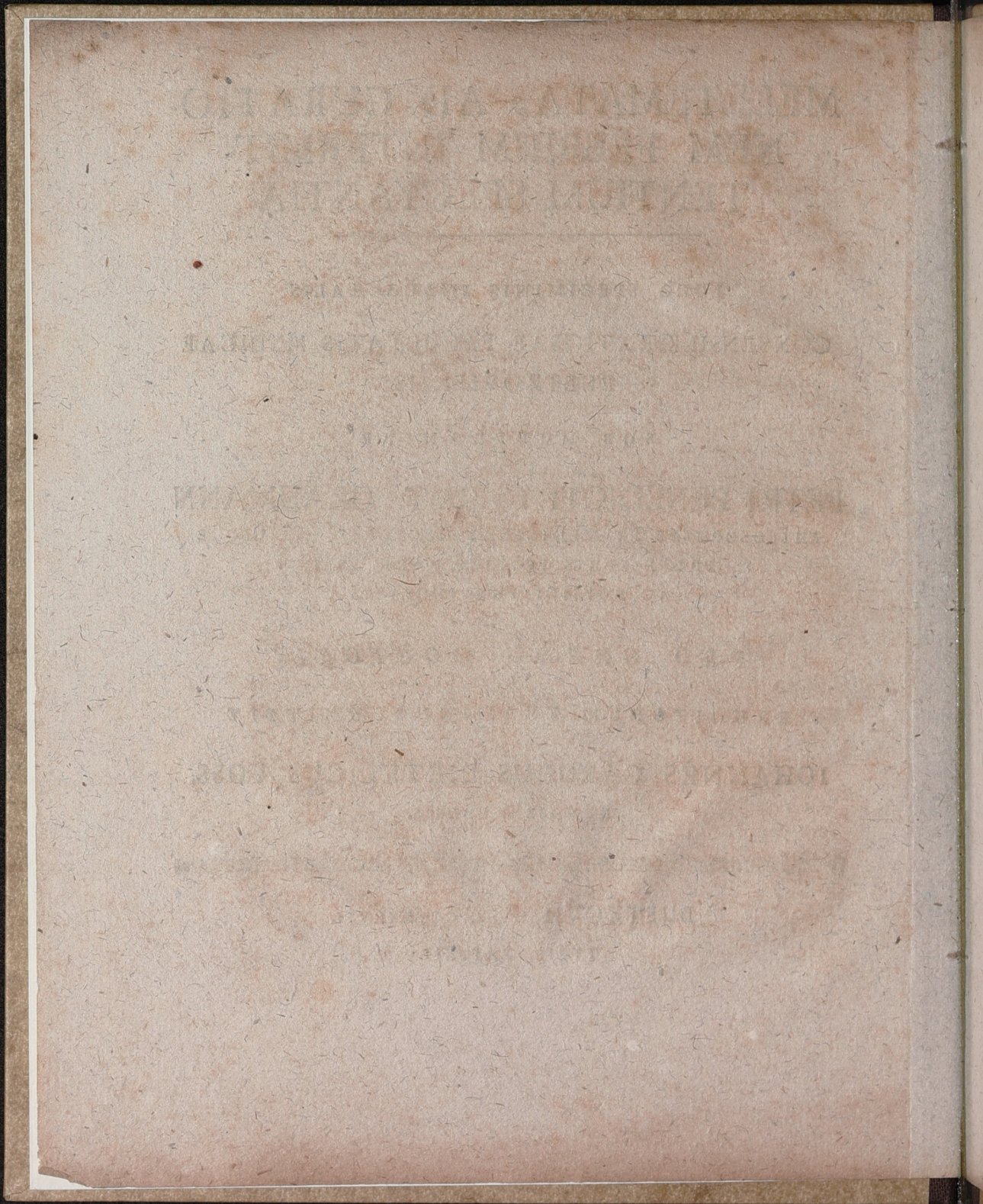
RENSBURGENSIS.

BUETZOVII MDCCCXXXVII.

TYPIS FRITZII.

1787

Forsitan non pauci nos cramben recoxisse arbitrentur, si animadvertant, nos in hoc scripto inaugurali de frequenti & notissimo illo morbo, quem febrem dicunt intermittentem, agere. Non solum in omnibus libris, in quibus methodus medendi morbis in universum tractatur, nonnullae paginae quoque huic corporis humani morbosae affectioni dicatae sunt, sed etiam innumeri tractatus prostant, in quibus separatim de illa agitur, & persaepe iam iste morbus argumentum dissertationibus e cathedra publica ventilare praebuit. Sic nec novum quid, nec quod lectores allicere queat, molimur, si centenis illis super hac materia scriptis, aliud addimus, numerumque eorum iam satis magnum adhuc augemus.

Quum vero nobis occasio data fuerit, frequenter observandi has febres intermittentes, nosque ea strenue usi simus ad naturam earum perquirendam & investigandam, & ad virtutem remediorum illis oppositorum examinandam & aestimandam, non penitus ineptos esse speramus, observatis doctorum in nostra arte Virorum aliquid addendi, nec inutilem laborem suscipere persuasum habemus, si nonnihil conferre tentamus, ut curatio huius morbi certioribus innitatur principiis. Nihil aliud molimur, nisi ut nostris conatibus melius innotescat, quae medicamina potentissima & maxime praesentia sint antifebrilia, & sub quibus indicationibus, sub quo statu aegroti & morbi, hoc vel illud remedium magis conveniat, iterumque sub quibus indiciis, & cum qua febris atque sanitatis & naturae aegrorum conditione, haec, sive illa medicina inutilis sit, atque periculosa.

Quum igitur sanatio & curatio morborum nobis imprimis curae cordique sit, vel leviter saltem attingamus, vel omnino silentio ea omnia praetereamus, quae ad historiam februm intermittentium pathologicam spectant, nam labore superfedere possumus, decursum harum febrium tum particularem tum universalem describendi, typorum diversitatem delineandi, causasque eruendi, quippe quae omnia notissima sunt, ideoque nullam peculiarem, novamque descriptionem merentur. Flores hic colligimus ex therapia februm intermittentium, & ex animo optamus, ut ab illis praecipue attentione dignemur, qui eruditionis solidioris, & medicae doctrinae ignari, illotis quasi manibus curationem februm istarum, morbi nimirum, ex sua falsa & concepta opinione, admodum facilis & benigni, aggrediuntur, & ignorantia sua multos periculo mortis committunt. Adhuc enim semper innumera remedia, utilia & suspecta, probata & imbecilla, magna & vana, salutaria & periculosa, contra febriles paroxysmos non solum a medicis, sed etiam ab omnis aliis generis hominibus laudantur & commendantur. Adhuc multi medici, in quibus nec opis quidquam est nec artis, nullum aliud remedium noscunt, nullumque aliud praescribunt, nisi corticem peruvianum, & promiscue illum omnibus febre intermittente laborantibus exhibent, & si hic spem eorum fallit, aliis remediis saluti subvenire nesciunt. Adhuc multi alii medici usum Corticis Peruviani instar vehementis veneni fugiunt, & semper subsequentes hydropes anxie timent. Adhuc circumforanei panacearum, & panchrestorum suorum laudem volubili lingua, & pleniore ore enarrant. Adhuc populus violentis remediis utitur, quae merito averfatur, & adhuc nefariae & prorervae mulieres, convenientia & conjunctione naturae, quam sympathiam vocant, atque magicis artibus harum ferium sanationem tentant.

Omnes hae fraudes, scelera & ignorantiae nostro conamini excusationis loco inservire possunt, & in his erroribus, qui quotidie occurrunt, spem nostram collocamus, lectoribus non paene nostris speciminis argumentum ingratum fore, neque inutile.

Quos

Quos primus ad arcendas febres intermittentes adhibuerat *Cl. Collin*, sagacissimus & accuratissimus virium medicamentorum apud Viennenses indagator, & quos dein multi docti Viri varia fortuna, & diverso cum effectu in similibus morbis propinarunt, *flores Arnicae*, his quoque nos frequenter ad horum morborum vim debellandam usi sumus, & liceat nobis, quae observavimus hic enarrare, nostrasque annotatiunculas cum narrationibus & effatis aliorum Clariss. Virorum conferre. Nec concipere sane, nec mente comprehendere possumus, quomodo fuerint, qui omnes vires contra febres intermittentes huic efficaci plantae denegare potuerint, quum saepius a nobis tentata, nunquam omnem nostram fefellit spes de ea postlectionem *Collini* Observatorum conceptam. Lubenter fatemur non raro eius vires haud suffecisse ad paroxysmos febriles sistendos, & aegrotum perfecte liberandum, sed non una vice totam curationem ea absolvimus, & haec planta omne tulit punctum; ac si quoque, illa rite adhibita, adhuc insultus febriles perseverarunt, tamen efficacitatem suam abunde monstravit, & se ita praebuit, ut non infimum illi inter remedia antifebrilia tribueres locum. In omnibus febrium intermittentium speciebus simili fortuna, flores huius plantae dedimus, & tum quotidianas, tum tertianas, nec non quartanas feliciter & cito illis sanavimus, si symptomata febris, decursus morbi, aetas & temperies aegroti usum huius remedii resolventis & tonici, fragrantis & nervini concedebant, nam non minus periculosum foret, flores arnicae praescribere aegroto iuveni sanguineo, plethorico in febre quotidiana, cuius paroxysmi diu durant, & vehementissimi sunt, quae uno verbo in continuam febrem transire minatur, quam exhibere hoc remedium eo tempore, quo adhuc impuritates biliosae vel saburra alterius generis in primis viis haeret. Sed omnia tacemus, quae de indicantibus & contraindicantibus commemorari possent, sperantes, hae fugitura esse neminem, qui hanc dissertationem attentione sua & animadversione dignabitur.

Febrēs intermittentes admodum diversae sunt, & quum
 mox facile cessent, & debilioribus remediis cedant, tamen ite-
 rum ad rebelles & pertinaces morbos alio tempore referendas
 esse, nos omnes, qui in medendo occupati sumus, sine dubio
 reperimus. Non dico de illa notissima diversitate diuturnitatis,
 quae cum alio typo coniuncta esse solet, & quam ob causam du-
 dum iam quartana relata est inter medicorum scandala. Nec il-
 lud volo discrimen, quod ex diverso anni tempore originem du-
 cit, & quare autumnales febres merito timentur, saepe nimirum
 per totum hiemis tempus durantes, & aegros misere cruciatu
 conficientes. Mirum quoque esse nequit, si pertinaces sunt illae
 febres intermittentes, & omnem sanationem respuunt, quae ex
 causis gravioribus & vel difficiliter, vel omnino non removen-
 dis oriuntur, aut quibuscum gravissima, & vix sanabilia mala,
 e. g. insuperabiles obstructions viscerum imi ventris, vasorum
 biliferorum & organorum chylopoëticorum coniuncta sunt. Sae-
 pe autem observantur febres intermittentes, quas merito diu-
 turnis & desperatis morbis annumeres, & quibus difficiliter me-
 dicina reperitur, etsi nullae harum causarum, quae febres lon-
 ginquas reddere solent, appareant. Non negari potest, occul-
 tas hic, & pene abditas latere causas, quas nullo studio & ope-
 ra indagare aut detegere queas, quamvis interdum anni tempe-
 ries, tempestatum varietas, regionis salubritas, diaeta aegroti &
 multae aliae vicissitudines non parum conferant, ad morborum
 sanationem vel promovendam & sublevandam, vel differendam
 & removendam. Quemadmodum enim unus annus in univer-
 sum salubris est, alter omni iure gravissimus & pestilentissimus
 dicendus, quum in illo homines non uno morbi genere affigan-
 tur, morbiq; multos & quam plurimos incolas opprimant,
 e contrario in hoc nullae contagiosae lues grascentur, & perpau-
 ci saltem quodam valetudinis genere tententur; quumque in illo
 mortalitas admodum magna sit, & vice versa in hoc non plures
 consumi soleant; sic quoque in nonnullis annis febres intermit-
 tentes oram totam pervadunt, multosque infestant, & difficiliter
 supe-

superantur. In talibus febribus tentandae & explorandae essent vires florum arnicae, si virtutem eorum antifebrilem iuste aestimare velis. Non sufficeret, hanc plantam amplioribus ornare audibus, aut illam remediis annumerare praestantibus & probatis, si forsitan ope illius unus vel alter a febre lenissima & benignissima, eo insuper tempore, quo febres in aliis aegrotis, vel sine omni salutaris medicaminis usu, a natura ipsa medicatrice, vel a quavis imbecilli medicina illis opposita, facile superantur; liberatus esset, atque in pristinam sanitatem restitutus. Sed si haec medicina nullo genere febrium intermittentium imbecillior est, si eo tempore illis medetur, quo plura alia praeclara, & admodum laudata ac commendata remedia ad aegrotorum sanationem haud sufficiunt, quo febres, ut rebelles & pertinaces morbi specificorum sic dictorum vim eludunt; si, dico, flores arnicae tunc temporis plures sanant, & a pernicioso morbo liberant, omnino si tales febres arcent, contra quas optima & efficacia alias febrifuga incassum tentata & adhibita sunt; tunc vere nobis omnis dubitatio eximitur, tunc certe exquisitis & salutaribus remediis annumerandi erunt, & tunc meritas Cl. *Collino* referemus gratias, quia novum his morbis opposuit medicamentum, aequae praeclarum & facile, quam vulgare & domesticum.

Tentavimus, ut ad nostra tandem redeamus observata, vires medicas florum Arnicae in talibus febribus intermittentibus pertinacibus iterum iterumque, & testimoniis sanctissimis communire possumus, semper se efficaces praestitisse. Exhibuimus aegrotis, qui nostram opem implorarunt, hoc remedium, eo anni tempore, sub ea aëris & coeli constitutione, & in talibus febrium intermittentium epidemiis, in quibus, tum a nobis ipsis, tum ab aliis doctis medicis notum illud antifebrile, *Cortex Peruvianus*, frequenter absque ullo usu & emolumento propinabatur, & non paucos ope huius remedii solius ab ingrato hospite liberavimus. Tunc apparuit, non spernendas huic plantae inesse vires ad superandas febriles accessiones, illamque cum cortice aemulari, atque non raro illi virtute antecellere. Religioni duceremus,

ceremus, a veritate hic deflectere, & vel ex novitatis studio, vel ex observantia erga Cl. *Collinum*, vel ex prava animi contentione, vel ex alia quacunque causa impudenter mentiri, & vires huius remedii falso extollere & amplificare; quum nos non fugere queat, in turpissimis rebus habendum esse, observationes practicas commentitias & fidas commemorare, quia inde magnum periculum alii aegroti subeunt, quando illis talia inutilia & fatua remedia, cum spe bonieventus, ob auctoritatem illius, qui nimis laudibus haec medicamenta profecutus erat, exhibeantur, sicque tempus praetermittatur & perdat, morboque libertas concedatur, ut eo vehementius ingravescere possit. Lubenter igitur fateamur, nos non omnes febres sanasse floribus Arnicae, nec semper speratos praestitisse effectus, sed saepius tamen votis nostris respondisse, quam nos fefellisse intrepide & sancte affirmare audemus. Rarissimi erant casus, & vix inter centum aegrotos, qui flores Arnicae sumserunt, unum annotavimus, qui post eorum usum nihil sensit, aut nullam mutationem morbi expertus est, quamvis haec mutatio non semper tam exoptata fuerit, ut aegrotus ad perfectam sanitatem redisset. Non paucis ea contigit felicitas, ut ab usu huius remedii solius brevi tempore restituti, & ab accessionibus febrilibus liberati sint, ac ut nullum morbi vestigium remanserit, nec vis morbi post aliquod tempus redierit. Sanitatem, & liberationem a morbo unice floribus Arnicae acceptam retulerunt, Deoque gratias egerunt immortales, qui tam frequenti & communi plantae tantas vires sit impertitus. Felix iste eventus plerumque contingit, & tot homines hac planta sanavimus, ut librum integrum conficere possemus, si omnes historias curationum, ope ejus peractarum enarrare & describere vellemus. Quum homines rustici, & ex plebe nati, ad quos non magnas opes transtulit fortuna, & qui saepe tam egentes sunt, ut non habeant, unde eibum & potum emant, multo minus, unde Pharmacopaeo solvant, frequenter nostrum auxilium quaerunt, & a nobis consilia medica petunt; idonea nobis non defuit occasio, remedium hoc praescribendi, vires ejus ten-
tandi

tandi & periclitandi, ac multas observationes colligendi; nam talibus pauperibus & egentissimis hominibus, qui nec Corticem Peruvianum, nec alia antifebrilia, quae carissime constant, sibi comparare possunt, plerumque flores Arnicae exhibuimus, & in numerosis his aegris praeclaros illorum effectus non sine magna laetitia observavimus. Si vero quoque hoc remedium non totam febrem intermittentem depellere valet, quod non raro accidit, tamen accessiones ejus debilitare, impetum frangere, & paroxysmos debiliores & breviores reddere solet, ut igitur aegrotus omnino non parvam ex ejus usu percipiat utilitatem. Hoc in primis in pertinacissimis & maxime rebellibus febribus quartanis observatur, quibus plurima remedia antifebrilia imbecilliora sunt, & quae non raro per totam hiemem durant. Contenti hic esse possumus, si aegrotus post usum florum Arnicae levamen quoddam sentit, & imminutio talis diuturni morbi indicio esse potest, egregias & praeclaras in hac vulgari herba latere vires. Annotavimus insuper, & adstipulati sunt nostrae sententiae, idemque observarunt nonnulli docti medici, quibuscum nostra observata per litteras communicaveramus, & qui eandem methodum secuti, in vires florum Arnicae quoque inquisiverunt, eosque ad febrium intermittantium contumacium curationem adhibuerunt; annotavimus dico, febres tales, praegresso florum Arnicae usu, & debilitatis inde accessionibus, facile cessisse, quando nunc in fine Cortex Peruvianus exhibebatur. Quamdiu adhuc flores Arnicae aliquid efficere videbantur, & quamdiu febris sensim sub eorum usu decrescebat, continuavimus quoque eorum usum, nam curatio tunc adhuc recte procedebat; si vero morbus subsistebat, nec amplius imminuebatur, & vires deficere videbantur remedio ad sanitatem perfecte restituendam, tunc illud deseruimus, & ad Corticem Peruvianum refugimus, cuius ope brevi tempore e morbo recreabantur aegroti. Quum nunc eodem tempore, quo in aliis aegrotis incaustum Cortice Peruviano ab initio Curationis utebamur, hac methodo plures sanare

b

nobis

nobis contigerit, flores Arnicae multum ad sanationem contulisse conclusimus; ut vero appareret veritas, & ut omnis eriperetur dubitatio, dedimus Arnicam talibus aegrotis, qui sine ullo auxilio diu Corticem Peruvianum sumserant, & quum morbus igitur hoc remedio non sublevaretur, ac contigit quoque nobis, quod sancte affirmamus, mox totum morbum, cui frustra Cortex Peruvianus oppositus erat, solis his floribus depellere, & arcere, mox vero vim ejus imminuere, & accessionum vehementiam frangere; tuncque Cortex Peruvianus, qui olim nil effecerat, reliquias morbi sustulit, & amissam valetudinem restituit. Ex hac tenus fideliter enarratis sequitur non exiguam vim febrisugam inesse floribus Arnicae, & merito omnibus laudibus dignos esse, quibus illos consecutus est Celeb. *Collin.* Plurimas nimirum febres intermittentes sanant. Quotidianas & tertianas, leviores illas febrium intermittentium & facile cedentes species, si iusto tempore & dosi, & sub congrua indicatione propinantur semper & ubique superare valent, nec unquam nobis accidit, has febres huic remedio restitisse, nisi morbi inversio, aut indicationis immutatio ab usu illorum prius desistere nos coëgit, quam virtutem suam exercere potuerint. Quartanas quoque plerumque fortiter aggrediuntur, & saepe, nisi admodum pertinaces & rebelles sunt, illas propellunt, aegrotumque restitunt; verum enim vero si quoque hunc exoptatissimum effectum producere nequeunt, tamen vim morbi non parum frangunt, & Corticis Peruviani actionem sublevant & adjuvant, ut hic dein longe facilius totum morbum superare possit. Denique si interdum morbo imbecillius est hoc medicamentum, & morbum, cui oppositum est, amovere nequit, sane hoc illi vitio vertere, aut hanc ob causam istud remedium contemnere, ac pro nihilo putare, valde iniquum foret, nam in talibus magnis, diuturnis desperatisque febribus omnes, quascunque dederis, medicinas saepe frustra deglutiri, morbumque inde non levare, nedum tolli, communis & frequens docuit observatio, ut admirationem nobis

nobis movere non possit, flores Arnicae aliis praesentibus & exquisitis remediis antifebrilibus in eo similes esse, ut nonnullae febres eorum vim respuant. Attamen vidimus, interdum hoc remedium excellere Cortice Peruviano, de cuius virtutibus tam multa praedicantur, & illud febres sanare, quas decantata China non superare potuit.

Crediderunt initio quam plures, quum illis non contigerit, ab usu Arnicae eosdem egregios effectus intueri, quos laudaverat Cel. *Collin*, ac quum egregium virum, qui tam ingenue & candide observationes suas & experimenta ad explorandas medicamentorum vires instituta descripserat & communicaverat, quique ad tot graves provocaverat testes, mendacii & fraudis arguere, in turpissimis rebus fuisset, Arnicam austriacam longe efficaciorum esse Arnica, quae in aliis regionibus floret. Quamvis autem illa moderatione utimur, ut fateamur, nos causam explicare atque invenire non posse, cur nonnullis alias sagacibus ac circumspectis medicis non successerit, in Arnica herba virtutem magnam medicatricem detegere, atque hac sola longos periculosos & pertinaces morbos sanare; tamen intrepide affirmamus, & strenue defendimus, nostram Arnicam, quae in patria crescit, non minores vires, ac eandem remedialem virtutem possidere, quam Arnicam austriacam. Quum quoque in nostris experimentis, & quidem eodem tempore, in similibus aegrotis Arnica austriaca tum indigena vti sumus, licitum erit, de utriusque virtute & potentia sententiam pronunciare. Nihil enim aliud affirmamus, nisi quod ipsi exploratum habuimus. Ut ad liquidum veritatem exploraremus, iam ante aliquot annos non exiguam quantitatem Arnicae austriacae, & quidem eiusdem, quam Viennae Celeb. *Collin* exhibet, nobis comparavimus, sicque promiscue mox illam peregrinam mox nostram aegrotis in febribus intermittentibus propinavimus; nunc duos aegrotos, aetate, temperamento, conditione, natura, & ipso morbi genere non valde dissimiles elegimus, & huic exoticam, illi autem patriam

plantam exhibuimus; nunc vero eidem aegrotō primum nostram Arnicam praescripsimus, & dein Austriacam dedimus; nunc tandem cum peregrina curationem inchoavimus, ac postea medicinam mutantes, cum domestica Arnica illam absolvimus. Sic virtutis huius plantae periculum sedulo ac iterum iterumque fecimus, nostraque experimenta non solum saepius iteravimus, sed quoque illa frequenter, & diversis modis variavimus, ne amplius dubium esse posset. Quum ergo ex veritate aestimaverimus, plantae peregrinae & indigenae vires, atque illarum inter se comparisonem fecerimus, lectoribus fidem facere possumus, nos semper observasse easdem virtutes, similem efficacitatem, aequalem vim, eosdem effectus, nec huic nec illi primas esse deferendas.

Efficaces atque potentes reperit Cel. *Collin* flores Arnicae, imprimis in illa febrium intermittentium epidemia, ubi magna ex parte & plerumque in febres putridas, maxime post datum Corticem valde malignas, saepe manifesto visceris alicuius infarctu mutabantur. In illa putrida constitutione epidemica felices successus huius medicamenti observavit. Tales febres intermittentes nunc raro apud nos sporadice occurrunt, epidemice fere nunquam, nam in nostris regionibus in universum morbi putridi non tam frequentes sunt, quam sub calidiori Viennensi coelo, ubi quotannis grassantur, multosque e numero viventium exturbant. Alii morbi etiam apud nos non tam facile in putridos morbos transeunt, licet genius putridae epidemiae interdum in aliis morbis praesto sit. Sic in patria nostra observationes Cel. *Collini* non repetere & examinare potuimus, quum autem inter omnes conflet, Arnicae plantae, haud spernendam inesse virtutem antiputredinosam, nullum dubium haberemus, quin illam in tali febrium intermittentium peculiari specie adhibeamus, & in huius plantae viribus omnem spem ponamus, quae in aliis huius morbi speciebus & varietatibus tam exoptatos monstravit effectus. Attamen ut verum fateamur, non facile ad hoc antifebrile remedium prius refugeremus, antequam primae viae purgatae, sordesque

que circa praecordia & in intestinis haerentes solutae, & vomitione aut purgantibus eliminatae sint, nec Cel. *Collinum* imitaremur, qui interdum principium curationis in hoc remedio posuit, & dein in fine tandem vomitoria & purgantia exhibuit. Nos quidem non fugere potest, morbos putridos evacuantia larga manu propinata non ita facile ferre, & omni cautione & circumspectione medici opus esse, ne sub usu huius generis remediorum vires nimium debilitentur & exhauriantur, saepeque morbum requirere, ut statim ab initio antiseptica praescribantur, quia indicatio vitalis primas partes obtinet. Verum enim vero haegraues annotationes practicae nos non impedirent, quominus semper initium faceremus cum remediis evacuantibus & solventibus, & dein, si illi indicationi satisfacissemus, tandem flores Arnicae in usum vocaremus. Forsitan interdum necessarium duceremus, si tales morbi, quales descripsit Cel. *Collin* nobis obvenirent, & nostram operam requirerent, statim cum usu evacuantium remediorum quoque illum remediorum antisepticorum coniungere, utraque medicamenta combinare, sed numquam evacuantia & primas vias purgantia remedia omitteremus, aut curationem a tergo quasi inciperemus. Equidem non dubitamus *beat. Swiententum* veritatem dixisse, si causam ad febres intermittentes praedisponentem in fluido nerveo, vel in nervis ipsis, vel omnino in encephalo haerere, asserit; nec negamus nervos in his morbis praecipuas partes agere, ut quoque typorum varietatem nervorum imperio adscribamus, & multa symptomata, quibus febres istae stipantur, pro nervosis habeamus, ac diuturnitatem illarum interdum ad hos funiculos unice referamus; nihilominus autem quoque causam materialem in quavis intermittente assumimus, & hanc in primis viis semper haerere persuasum habemus, ideoque suademus in plurimis intermittentibus curationem a remediis evacuantibus inchoare, in nulla vero illorum usum omnino negligere, nam periculosum esse existimamus & perversum, causam morbi materialem intactam & insolutam derelinquere, quae

b 3

paulo

paulo post, sedato quoque paullisper & ad aliquod tempus, morbo, illum iterum revocabit, & non raro nequitiam eius augebit. Hanc ob causam semper evacuationes apud nos usum febrifugorum, & sic quoque florum Arnicae praecedere solent. Faciliores tamen nos praeberemus in talibus casibus, si de floribus Arnicae ut febrifugo, quam si de Cortice Peruviano sermo esset, quum Cortici vis quaedam adstringens insit, quam in floribus Arnicae non reperimus, & quae vis nos ab usu huius remedii specifici antifebrilis merito detertere debet, quamdiu adhuc impuritates in primis viis apparent. Flores Arnicae non solum ut roborans & nervinum remedium, e tonica nimirum classe, agunt, sed quoque potentissimis resolventibus annumerari debent, & virtus eorum resolvens maior aliis esse videtur, quare etiam haec primum innotuit, quum iam diu flores Arnicae apud plebem & apud rusticanos ad resolvendas stases sanguineas post lapsum ortas, ut domesticum remedium in usu fuerunt. Ad resolvendas igitur viscerum obstructions, in febribus intermittentibus non raro praesentes, optime conducunt flores Arnicae, & hic, ubi Cortex Peruvianus veneni instar foret, optima cum spe egregii effectus aegrotis praescribi potest planta, cuius laudem haecenus exposuimus. Cortex Peruvianus hic obstructions auget, flores Arnicae illas solvunt, visceraque ab infarctibus liberant, illud remedium statum aegroti oedematofum redderet peiorem & curatu difficiliorem, hoc vasa aperit, excretionem cutaneam promovet, & cachecticos humores tum emendat, tum expellit; morbus sub usu illius ingravescit, sub huius minuitur. Pleni sunt Cel. *Colini* libri exemplorum, plena sunt similiter nostra collectanea annotationum, e quibus manifeste hoc discrimen virtutum & operationum utriusque medicamenti apparet, & sane hoc scriptum minutum magnam generi humano afferret utilitatem, si imperiti, inprimis Empirici, qui nulla habita morbi & conditionis aegrotorum ratione, inscitia rerum se omnem absolvisse paginam sperant, quando aegroto larga manu sacram febricitantium anchoram,

choram, Corticem dico Peruvianum offerunt, haec legant, & inde invitentur ad agnoscendos & corrigendos hactenus commissos nefandos errores.

Omnem curationem febrium intermittantium semper & ubique vero haudquaquam peragi posse nostro remedio, ex dein enarrandis & exponendis apparebit; nos hoc solummodo annotavimus, ne lectorum quidam sibi fingat, nos pleniore ore dictos flores laudare, illisque praeconium deferre.

Addere adhuc debemus, in primis praesentes nobis fuisse flores Arnicae in illis intermittentibus febribus, in quibus dolores artuum, dorsii, lumborum, ut symptomata admodum molesta aegrum vexant, facile enim tales dolores superare valent, sudorem enim antea vel non praesentem, vel admodum debilem, finito paroxysmo largum exitant, sicque nervos sensiles a materia irritante acri liberant. Non extimescimus quoque alia symptomata nervosa, ne convulsiones quidem, nec ideo ab usu Arnicae abstinemus, nam bene ferunt tales aegroti hoc remedium, & potius ab illo refocillantur. Si vero nimia plethora adest, flores Arnicae non exhibemus, nec in illis affectionibus nervorum illos suademus, quae a presso & irritato encephalo, per sanguinis affluentis copiam, originem ducunt.

Superest denique, ut adhuc pauca addamus, quae ad formam medicamenti huius spectant. Saepius reperimus, multos medicos magnopere timere tumultus in corpore a floribus Arnicae excitatos, ideoque a propinatione eorum abhorрere. Persuasum habent, spasmos vehementes circa praecordia, dolores ventriculi, diras anxietates, vomitum omnino & convulsiones, deliquiaque animi inde excitari, quae omnia medicum in nosocomio medicinam exercentem non deterrere possent, quae vero facile de fama medici publici aliquid detraherent, quia suspicio in eo consisteret, eum aegrotos suos medicaminibus curare violentis. Sed falsus & inanis est metus, quum in tot experimentis, & in sexcentis aegrotis, quibus varia forma praescripsimus flores Arnicae,

cae, neminem reperimus, in quo tam vehementia orta sint symptomata, quae usum eorum continuare interdixissent. Non infitias eo, quendam anxietatis sensum interdum aegrotos experiri, quando usum huius remedii inchoant, qualem sensationem sentire solemus, si vomituritionibus laboramus, sed quamplures, omnino delicates & sensiliores, nullam molestam & odiosam adfectionem ex illo percipiunt, motusque inde orti sponte iterum sedantur, & ingrati sensus leniuntur. Rarissimum quoque est, tales anxietates diu remanere, & ultra tertiam dosin perdurare, potius sensim minuuntur, & dein aeger magnas, omnino ingentes doses florum devorare potest, sine ulla doloris aut ingratitudinis perceptione. Cur vero huic vel illi molestiam creent, difficile est explicatu, nisi ad incomprehensibilem nervorum naturam & sensilitatem, & ad idiosyncrasiam refugere velis. Potissimum autem infusum theiforme florum Arnicae, calide haustum, nostram secundum observationem tales sensationes producere solet, & hinc melius edocti dein penitus ab illo abstinuimus. Optimam vero omnium formam reperimus dare flores Arnicae in pulvere. Non solum enim fere numquam ulla passiones post eius assumptionem nostri aegroti perpesi sunt, sed quoque hac forma plures hoc medicamentum monstrat vires, & certissime morbum propellit. Dedimus vel omni trihorio huius pulveris subtilissime praeparati dimidiam drachmam, vel omni bihorio cochlear minutum. Nonnullis hoc remedium admodum ingratum & invisum esse, ideoque displicere, non negare cupimus, sed non semper ad gustum aegroti respiciendum est, in primis quum interdum admodum difficiles & morosi sint, & ob effeminatam molliem omnia efficaciora, hinc non insipida medicamina respuant, quia satis dementer a medico non solum liberationem a morbo & restitutionem desiderant, sed quoque palati titillationem optant. Interea certe non ideo ingratum est remedium, ut nauseam cieat, & Eleduarii formam non paucilongè iucundiores inveniunt. Insuper quoque saporem huius medicamenti gratiorem facere possumus, si

Cinna-

Cinnamomi nonnihil, aut Saccharum, aut Eleofaccharum quodvis addimus, quae omnia virtuti eius & efficacitati non obstant, attamen efficiunt, ut delicatuli facilius ferant, & libentius sumant. Iterum non raro secundum indicationum varietatem alia remedia dicto pulveri addimus, quibus vel eius virtutem augere, vel aegrotorum conditioni magis applicare studuimus. Sic eius usum cum usu Corticis Peruviani coniungimus, quando imbecillitas aegroti magis roborans remedium nobis requirere videbatur; sic interdum salina remedia simul in usum vocavimus, in primis terram foliatam tartari & tartarum solubilem, quando de puritate primarum viarum nobis adhuc dubium fuit; sic quoque sal ammoniacum illis floribus admisceri iussimus, quando in diarrhoeam proclivitas aliorum salium adhibitionem non permittit; sic porro nitrum, quando vehemens febris temperans desideravit; sic tandem aromata levia, ut Corticem Winteranum, Cassiam &c. addimus, quando ventriculi debilitas timorem nobis iniecit, aegrotos pulverem non bene ferre posse; sic denique limaturam Martis adiecimus, quando per aliquod tempus continuato huius remedii usu nil effecimus.

Alio tempore quoque Decoctum horum florum praescripsimus, & lector rerum, de quibus agimus, gnarus facile credet, nos quoque hic pro morborum & aegrotorum varietate, varia addidisse, attamen ingenue fatemur, Decoctum illud saepius spem nostram fefellisse, quam ob rem nos propinationem florum Arnicae in substantia, ut aiunt, in primis commendamus.

Herba Absynthium certe ad plantas vulgares & quotidianas, & ad remedia admodum ingrata, pluribusque odiosa referenda est, nam crescit ista planta in quovis inculto & derelicto solo, & sapor huius herbae, ac odor specificam habent qualitatem, cum nullo alio comparandam, & tam intensam & permanentem amaritudinem, ut iam proverbii locum obtineat. Nihilominus haec vulgaris & iniucunda planta praecipuis adnumeranda est medicaminibus, ac non infimum inter remedia antifebrilia

c

tenet

tenet locum. Potentissimum esse resolvens, observationes probant *Linnaei*, qui eius solius ope nonnullos calculosos sanavit, & *Schwencke*, qui asserit, infusionem huius herbae sanguini, iam e vena misso, admixtam, eum dissolvere, eiusque ruborem gratum reddere. Insuper calefacit & roborat, ut plures sanationes eius ope peractas, in *Annalibus Medicorum* enarratas reperire possis. In nostris regionibus ut domesticum remedium hanc herbam vulgus adhibet, quod febribus intermittentibus initio veris opponunt, & quod tam egregios praestat effectus, ut saepius virtutem huius simplicis medicamenti admirati simus, & dein aliis aegrotis suaserimus, praecipue talibus, qui saporem gratum non sedulo exoptant, & ut liberentur a morbo, lubenter quaevis devorant siue amara siue dulcia, siue taediosa sint, siue inquinata, si modo vilissime constant, & facile impetrari possunt. Sumunt nempe summitates recentis & iunioris herbae, statim quando virescere incipit, in minuta frusta secant, & superimponunt pani butyro illito, ut perfecte & valide illis tegatur, talemque portionem mane & vespere comedunt, & quotidie per quatuordecim dies & ultra repetunt, inter quod tempus febris plerumque superatur & sanatur. Medicinam hanc praecipue quaerunt illi, qui per totum hiemis tempus febribus quartanis impliciti fuerunt, & hi mirum illa refocillantur, hincque hanc panaceam primo vere avide expectant. Mirationem cuius facere debet, qui hominem emaciatum, gracilentum, coloris flavi trislis, habitus oedematosi leucophlegmatici, brevi tempore restitutum, & quasi regnitum, ruborem faciei iterum efflorescentem, vires receptas, recuperatumque vigorem, ope huius salutaris herbae, intuetur, & adhuc magis admirationem movebit, hanc singularem & alias infuetam assumptionem hoc potuisse. In primis in talibus febribus virtutem suam monstrat, in quibus tumor corporis aquosus praesto est, obstructions viscerum observantur, & hydropici quidquam apparet, tunc nullum remedium magis & certius & citius iuvat, quam recens Absynthii herba. Recentem vero solum laudamus, quia non ignotum est, siccatione plures huius herbae vires, ut & odorem

rem perire, & forsitan quia recens nata herba longe maiorem adhuc virtutem habet, initio veris tam magnos & vix expectandos monstrat effectus. Ceterum iam diu laudata est haec planta in obstruclionibus viscerum & varii generis hydropibus, nec non succus eius recenter expressus in *Commerc. Noric. 1734. p. 225* cum vino exhibitus, ad febres intermittentes commendatur; ut igitur omnino lectores fidem nobis habere potuerint, si efficacitatem huius remedii in similibus morbis nostris observationibus comprobare studemus, & ut plures nos imituros, hocque medicamentum, ut domesticum & vulgare, illa forma, qua potens & praesentaneum reperimus, tempore vernali, aegrotis praecipue egentibus suafuros esse, in speratis habeamus.

Singularem observavimus ante aliquot annos februm intermittentium epidemiam, quae merito omni attentione digna est, & cuius descriptionem hic breviter quidem, attamen ut praecipuae eius proprietates distincte & perspicue appareant, communicare volumus. Per totum nimirum autumnum, hiemis & veris tempus, id est, a fine mensis Septembris usque ad finem mensis Maii grassabantur frequenter febres, tum tertianae, tum quartanae, quarum accessiones pervalidae & longae erant, ita, ut per 14 horas & ultra perdurarent. Calor longe superabat gradu & vehementia frigus, sed solitus in fine paroxysmi sudor, qui alias tertium & ultimum accessionis stadium est in febribus intermittentibus, & cuius ope morbi vis non parum frangitur, non apparebat, potius calor urens sensim decrescebat & defervescebat, & somnus finem paroxysmo faciebat. Magna debilitas & imbecillitas non solum morbi die, sed etiam tempore intercalari, & diebus liberis aegrotum cruciabant, eumque lectulo affixum tenebant. Urina haud largiter mittebatur, sed sedimentum lateritium habebat illa, quae in fine paroxysmi reddebatur. Anxietates non raro praesto erant. Appetitus prostratus, lingua in nonnullis pura, in aliis sordibus plena, alvus sat bona, hypochondria & regio epigastrica non quidem tensa & inflata erant, sed dolebant tamen, si

comprimebantur. Temperies anni humida fuerat, & per totam aestatem pluviosorum & nubilosorum dierum numerus longe superaverat illum dierum siccorum & serenorum.

Hae febres igitur sibi permissae, sine medicamentorum usu sensim transibant in hydropes, in primis in illam speciem, quam Anasarcam vocant, & nihilominus perdurabant. Propriae vero & singulari naturae harum febrium adscribendum est, quod illae nullum remedium tonicum & roborans, multo minus adstringens ferrent, sed subito & omnino post nonnullas illorum doses aegroti tumescere inciperent, & quod aqua infra cutem quotidie magis, continuato usu, colligeretur. Quamvis a proposito non declinare velimus, has paginas nullis ratiocinationibus, theoreticisque explicationibus implendi, merasque solummodo practicas observationes enarrandi, attamen licitum erit annotare, defectum sudoris in fine accessionis ad peculiarem harum febrium naturam, & ad proclivitatem in oedematosos tumores plurimum sine dubio contulisse. Sic quoque tunc argumentati sumus, & hanc ob causam nonnullis aegris sub calore exhibuimus pro potu frequenti infusum theiforme florum Sambuci, sed nihil illo profecimus, calorisque potius augmentum, & diuturniorem perdurationem produximus, hincque iterum ab illo desistere coacti sumus. Antequam nobis ista febrium natura cognita fuerit atque perspecta, praemisissis evacuantibus pro indicatione mox vomitoriis mox purgantibus, nunc hoc, nunc illud remedium antifebrile tonicum & roborans exhibuimus. Corticem nimirum Peruvianum, Cascarillae, Flores Arnicae, rad. Caryophyllatam, pluraque illorum coniungimus, & alia addimus, semper autem eundem tristem experti sumus effectum, semper subito iterum ut illam methodum deseramus necesse fuit, nam periculum supervientis hydropis hic pertinacem se & constantem praebere impendebat. Speravimus dein continuato usu solventium remediorum & evacuantium has superari febres, sed quoque his morbus resistebat, & incassum tentavimus Tartarum solubilem, & terram foliatam Tartari, & sal mirabile Glauberi. Purgantia autem & evacuantia paullum fortiora

ora ob debilitatem & virium defectum non adhibere potuimus. Sal Ammoniacum non minus frequenter aegrotis talibus febribus laborantibus dedimus, nam quoque in hoc non exiguum spem collocavimus, sed quoque hoc medicamen nullam plane exercuit virtutem, morbumque intactum reliquit, licet hydropicum statum non produxerit. Sane multos aegrotos iste morbus consumpsit, nam pauci saltem evaserunt, morbumque superarunt, si nullam medicam opem efflagitarunt, & alii ob perversam curationis methodum a medicis adhibitam naturae debitum reddiderunt. Imperiti enim medici, qui genium morbi non dignoscebant, nec aliam medendi methodum sciebant, nisi vulgarem illam per tonica, in primis per Corticem Peruvianum, atque igitur in adhibendis talibus remediis semper perseverabant, licet natura morbi longe aliud curationis genus requireret, multos morti tradiderunt. Plures vero alii medici in nostris terris medicinam exercentes, statim perceperunt, has febres non vulgari methodo adoriendas & tractandas esse, & naturam huius morbi coniecerunt, illique medicinam repperunt. Utebamur igitur tum nos tum alii medici in hac febre diureticis & solventibus decoctis, quorum aegrotis non parvam dosin commendavimus, in primis quoque cineres diureticarum plantarum, e quibus lixivium parari iussimus, illis large propinavimus. Insuper autem Sal Absynthii, secundum mentem *Boerhave*, in hac febre dedimus, omniaque reliqua salia & remedia roborantia reiecit, & in fine demum morbi, febre iam mitigata, vel cessante, decocta roborantia cum solventibus vel coniunximus, vel his roborantibus tonicis medicaminibus Sal Absynthii non parca dosi addimus. Hac enim miscella omnis tumor corporis oedematosus praevertebatur, & sensim ad pristinam aegroti redibant sanitatem, & quidem eo securius curabantur, quo lentius sanatio procedebat, nam haec medicina venis concipiebatur, & serofos acres superfluos humores per urinam expellebat, sicque nascenti hydropi obstabat, totumque corpus ab obstructionibus liberabat. Adeo distans est febrium natura & tam diversa requirunt remedia, attamen quivis Empiricus, &

medicae artis paene ignarus, periculosa sane temeritate curationem huius morbi, ut facillimi aggneditur, quam impiam consuetudinem non satis reprehendere possumus, quum in aprico sit, & quoque ex hac breviter delineata historia morbi appareat, hunc morbum interdum pro singulari sua qualitate, & pro specificis & rarioribus causis singularia quoque postulare medicamenta, & inconsoetam desiderare curationis methodum.

Veritatem effati *Senecae*: crebram remediorum mutationem sanitatem impedire, qui in dubium vocet, arbitramur quidem fore neminem; sed si varietas & inconstantia medici, crebraque remediorum commutatio, priusquam adhuc se per venas diffundant, & salubritas corpore percipi queat, merito vituperationem subit; non minus in reprehensionem incurrit illa medicorum consuetudo, quando pertinaciter usui huius vel illius remedii inhaerent, & perseverant constanter eandem medicinam morbo semper opponere, si quoque nullam monstret virtutem, nec sanitatem valeat restituere. Facultas nobis ut fiat, rogamus, haecenus dicta ad famosissimum illud remedium antifebrile, Corticem Peruvianum nempe, referendi, in quem medici adeo saepe omnem collocant spem, ut ingentes huius doses deglutendas exhibeant, & in eius usu persistant, si quoque nullam mutationem morbi, & nullam ab eo liberationem, observent. Nihil sane stultius excogitari potest, quum nemo aequus rerum arbiter, nullus indefessus & diligens observator, infitias ire possit, Corticem Peruvianum, quem nos quoque ad praecipua medicamina referimus, & cuius laudibus nil obrectare cupimus, tamen interdum incassum adhiberi, hasque febres nonnunquam nec superare, nec infirmiores reddere posse. Nonne igitur illum medicum culpae debemus, qui omnem spem in Corticem Peruvianum solum collocat, & nullam aliud remedium adhibet, si quoque hoc spem fallit, & morbum insanatum & immutatum relinquit, atque usui eius pertinaciter inhaeret, simulque alia medicamina negligit, quae vicem Corticis explere, febrem.

febremque superare valent? Quando, ergo per aliquod tempus Cortex Peruvianus frustra adhibitus fuit, methodus est immutanda, & loco Corticis dicti aliud antifebrile remedium quaerendum est, nam si aegrotus Uncias duas specifici illius antifebrilis iuxta dosi, & continuo usu consumit, & ab hac copia nullam febris immutationem expertus est, tunc certe quoque duas libras, & ultra sine ullo emolumento devorabit, & medicus ille non bene salutem aegrorum consulit, qui tunc usum eius adhuc continuari iubet.

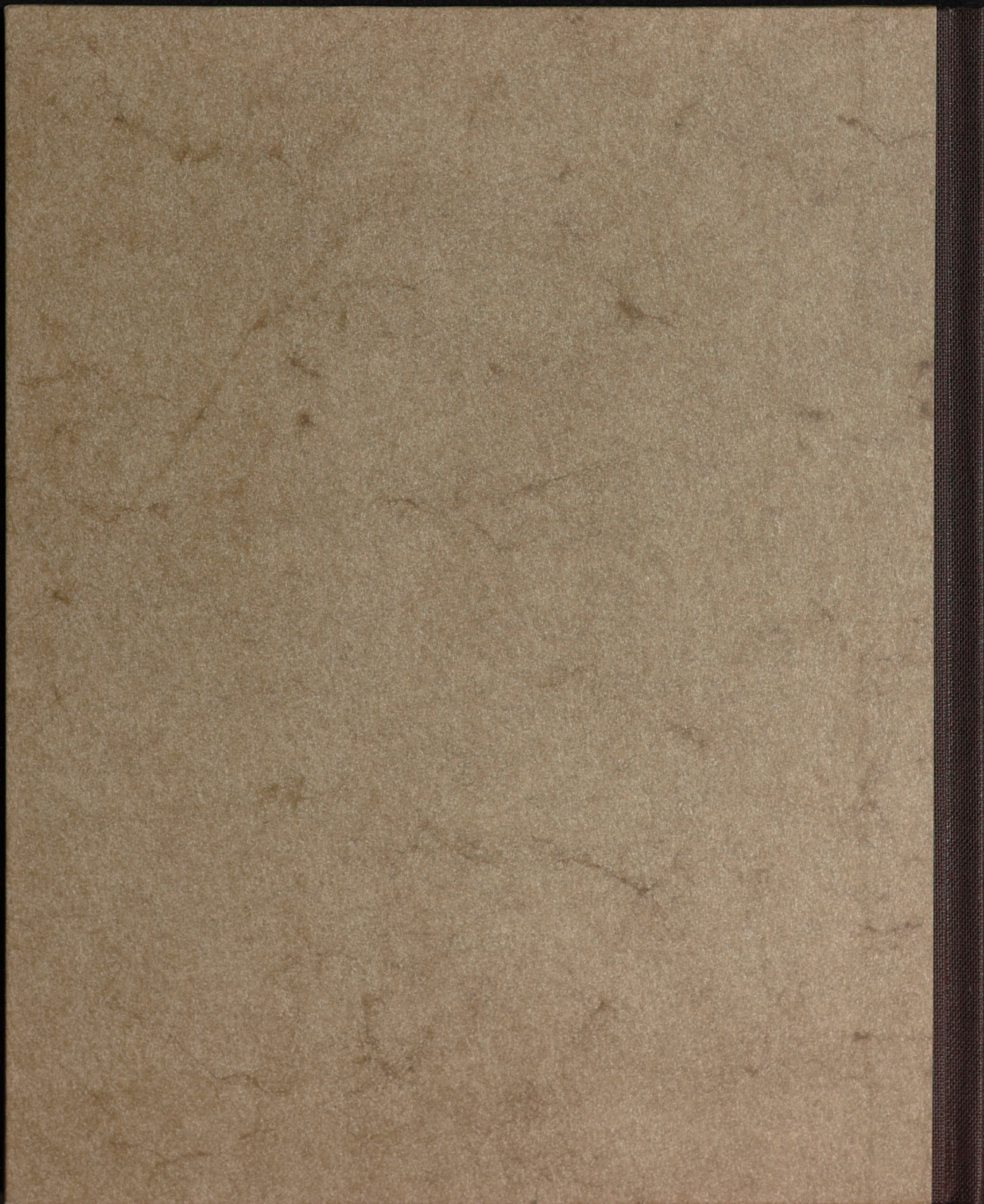
Non minus attentione digna est observatio, usum Chinchinae spectans, quam iam *Werlhofio* acceptam referimus, & quam olim medici strenue secuti sunt, quam vero recentiorum medicorum quamplures negligere solent; tutissime nimirum & certissime reversiones praecaveri repetito cortice secunda vel tertia quavis hebdomade. Ne iam saepius dicta iterum repetamus a *Werlhofio* commendatam methodum Corticem exhibendi, ordinemque repetitionum huius remedii, & intercapedinum relinquendarum secundum eum observandum, non iterum exponere cupimus, solummodo veniam petimus, ut nobis liceat medicos ad Celeberrimi olim & magni *Werlhofii* imitationem excitare, & cohortari, nam persuasum habemus, saepiusque experti sumus, consilia eius esse graviora & salubria, credimusque in sanatione febrium intermittentium ope Corticis Peruviani longe feliciores futuros esse medicos, quando illam methodum severe & accurate observaverint. Difficile est quidem in abditam rerum naturam inquirere, credimus tamen, medicinam illam, quae periodicis inprimis & specificis medetur morbis periodicam quoque requirere adhibitionem. Non enim negari potest, virtutem quam monstrat Cortex Peruvianus iterum imminui & evanescere, quando longo & diu continuato, ac non interrupto usu adhibetur, e contrario vim eius augeri & maiorem efficacitatem illum monstrare, quando certis periodis & per intervalla solummodo temporis datur.

Egredie conducit in febribus intermittentibus diuturnis
&

& desperatis, debilitato iam aegroto, addere cuius dosi Corticis Peruviani grana duo limaturae Martis, praecipue vero hoc additamentum indicatum est, quando post usum Corticis vis morbi quidem frangitur, febrisque imminuitur, sed pars eius adhuc remanet, ita, ut tempore paroxysmi solito semper nonnihil motuum febrilium percipiatur, aegerque ad perfectam sanitatem redire nequeat. Tunc hoc residuum febris certissime propellitur, debilitaque eius obviam itur, si limaturae Martis usus cum Chinchinae coniungitur.

Antimonium, & praeparata ex isto Semimetallo, frequenter ad febres intermittentes laudata esse reperimus, imo Cortice Peruviano longe antecellere, febresque desperatas sanare, quibus hic longe imbecillior est, legimus. Hanc virtutem eius nunc quidem non compertam habemus, sed aliud est februm intermittentium genus, in quo Antimonio nullum certius, nullumque magis praesentaneum remedium, dari potest. Occurrunt nempe non raro febres intermittentes, quae quotidie revertuntur, & quarum accessiones nullo fere frigore stipatae sunt. Aegri tensionis saltem sensum percipiunt. Calor quoque est modicus, sed manus ardent, & in genis apparet rubor circumscriptus. Sudor Paroxysmo finem faciens non statim supervenit, sed noctu tandem accedit, & diu continuat. Has febres hecticis admodum similes esse, & nisi sedulo, caute, omnique cum cura, solertia & dexteritate tractentur, facile in hecticas transire, inter omnes constare speramus. His nunc febribus optima medicina ex Antimonio paratur, nam Cortex solus non facile illas superat, saepe potius morbum auget. Praemisissis secundum indicationem evacuantibus exhibuimus Corticem, & cuius eius drachmae dimidia admisceri iussimus Antimonii crudi bene pulverisati Grana quatuor usque ad sex, ut quotidie quinque ad sex tales doses aeger devoraret. Hanc methodum tam utilem, & tam praecipuam invenimus, ut verba ad satis eam extollendam, nobis deficerent, si quoque huius inauguralis scripti limites nobis uberioribus esse concederent.

& virium defectum non adhibere potuimus. non minus frequenter aegrotis talibus febribus us, nam quoque in hoc non exiguum spem quoque hoc medicamen nullam plane exercuit que intactum reliquit, licet hydropicum stat. Sane multos aegrotos iste morbus consum- evaserunt, morbumque superarunt, si nullam agitarunt, & alii ob perversam curationis me- adhibitam naturae debitum reddiderunt. Im- qui genium morbi non dignoscebant, nec ali- dum sciebant, nisi vulgarem illam per tonica, cem Peruvianum, atque igitur in adhibendis per perseverabant, licet natura morbi longe us requireret, multos morti tradiderunt. Plu- in nostris terris medicinam exercentes, statim ebres non vulgari methodo adoriendas & tra- uram huius morbi coniecerunt, illique medi- Utebamur igitur tum nos tum alii medici in & solventibus decoctis, quorum aegrotis non mendavimus, in primis quoque cineres diure- , e quibus lixivium parari iussimus, illis large ūper autem Sal Absynthii, secundum mentem bre dedimus, omniaque reliqua salia & reme- cimus, & in fine demum morbi, febre iam mi- decocta roborantia cum solventibus vel con- roborantibus tonicis medicaminibus Sal Ab- dosi addimus. Hac enim miscella omnis tu- matosus praevertebatur, & sensim ad pristi- nit sanitatem, & quidem eo securius curaban- natio procedebat, nam haec medicina venis ferosos acres superfluos humores per urinam nascenti hydropi obstabat, totumque corpus liberabat. Adeo distans est febrium natura uirunt remedia, attamen quivis Empiricus, &

b 3

medi-

